

HISZEK AZ EMBERBEN!

Szöveg: **Farkas Anita**
Fotó: **Földházi Árpád**

Az Obádovics, csak így emlegetik sokan Obádovics J. Gyula Matematika című tankönyvét, amelyből generációk sora tanulta meg: a matematika nem mumus, csak közérthetően kell tálalni. A kilencvennégy éves tudós pedagógus Balatonszárszón, egy part menti kis kertés házban él feleségével, és amikor nem a jegyzeteit rendezi, saját készítésű diópálinkájából merít új ötleteket.

„Sosem voltam olyan klasszikus szobatudósféle, szeretem a humort, a derűt, a nyüzsgő, jó társaságot, az életet”

MIELŐTT BELEVÁGNÁNK A MATEMATIKAI ÉS EGYÉB KÉRDÉSEKBE, NEM BÍROM MEGÁLLNI, HOGY TÚL A DIÓS HABCSÓKON ÉS A FRISSEN SÜLT POGÁCSÁN MEGKÉRDEZZEM: MI A TITKA ANNAK A HARMÓNIAÉNAK, AMI SZINTE TAPINTHATÓ A FELESÉGE ÉS ÖN KÖZT?

Kezdő tanár koromban, a miskolci egyetemen ismertem meg a feleségemet, Arany Margitot, azaz Babit. Akkoriban nagyon családias volt ott a légkör, a fiatal gyakornokok, tanársegédek, oktatók szinte minden idejüket együtt töltötték. Babit egy egyetemi ebéden láttam meg először, pont szemben ültünk, később pedig sokat jártunk együtt kirándulni a többiekkel, így fokozatosan mélyült a barátságunk. Annál inkább is, mert orosz–angol szakosként a munkában is nagy támaszom volt: az orosz matematika-könyvekhez az olcsóságuk miatt könnyen hozzá tudtam jutni, ő meg segített lefordítani őket. Júniusban, a vizsgaidőszak leteltével úgy döntöttem, nem várok tovább, és amikor ment fel a lépcsőn a kollégiumban, gyorsan utánaerédtem, és megkérdeztem, nem jönne-e hozzám. Bár nagyon meglepődött, rögtön igent mondott. Ez 1953 nyarán történt. Egy évre rá megszületett Kati lányunk, négy évvel később Évike, majd egy tragikusan korán elvesztett fiúiker-terhesség után hat esztendő elteltével megérkezett Csilla. És nem azt mondom, hogy a hatvanhét évnyi együttélés végig csupa móka és kacagás volt, de az egymás iránti szeretetünk, a másik kölcsönös segítésének a szándéka nem szűnt meg soha. Ha Babi nem olyan áldozatkész, biztosan nem tudtam volna a munka és a három gyerek mellett megszerezni a doktorimat, tanulmányutakra menni, publikációkat, könyveket írni. Hogy végül a matematikai tudományok kandidátusa lettem, legalább annyira az ő érdeme is, mint az enyém.

MÁRA PEDIG MÁR TÖBB MINT NEGYVENFŐSRE DUZZADT AZ OBÁDOVICS CSALÁD, HISZEN A HÁROM LÁNYTÓL TIZENHÁROM UNOKA SZÜLETETT, ÁPRILISBAN PEDIG MÁR A TIZENHETEDIK DÉDUNOKÁNAK ÖRÜLHETNEK. NAGY A FORGALOM BALATONSZÁRSZÓN?

Nem unatkozunk, az biztos, a gyerekek és az unokák, utóbbiak már a dédunokákkal közösen elég sűrűn meglátogatnak minket, nemrég szedtük le például a szilveszteri dekorációt a kis családi buli után. Obádovicsok ma már szinte minden részén élnek az országnak. A legna-

gyobb lányunk, Kati a szekszárdi I. Béla Gimnáziumban tanít matematikát és fizikát. A középső, Évi matematika–technika szakos tanár, emellett már régóta a vejemmel közösen alapított Scolar Kiadó gazdasági ügyeit is intézi. A legkisebb, Csilla hatgyermekes anyukaként futott be egyetemi karriert: a férjével együtt a Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Karán oktat.

A MATEMATIKÁTÓL EZEK SZERINT CSAK NEM TUDTA ELRIASZTANI ŐKET AZ ÉDESAPJUK?

Nem is akartam. De aminek még ennél is jobban örülök, hogy mindhárman a legnagyobb szeretettel végzik a munkájukat. Mások az erősségeik. Kati lányom a szemléltetés nagymestere, ezt valószínűleg tőlem örökölte, Évikém mindig hamar meg tudta magát szeretetni a gyerekekkel, Csilla pedig az óriási adathalmazok tudósa, vagyis annak a ma világszerte keresett tudományé, hogyan lehet a statisztikai számítások segítségével minél pontosabb gazdasági következtetéseket levonni. Egyiket sem kényszerítettük soha semmire, olyannyira nem, hogy érettségi után mindhárom lányt egy évre elküldtem dolgozni. Szerettem volna, ha megtapasztalják, mit jelent reggeltől estig munkában lenni, és ez alapján, felelősen el tudják dönteni, mivel akarnak foglalkozni egész életükben, hogy az ne legyen szenvedés. Ezt a módszert mindenkinek csak ajánlani tudom. Pláne, mert a fiatalok már régen nem úgy nőnek fel, mint annak idején én Baján, az akkor még falusias Szállásváros kerületében.

MILYEN VOLT EZ A GYEREKKOR?

Egyrésztől önálló és szabad, másrésztől nekem és a környezetemben élőknek is természetes volt, hogy már kicsi gyerekként korán ébresztettek, és menni kellett lovat vezetni, kukoricát ekézni, a tehenekkel ki a legelőre, mikor mire volt szükség. A mi Obádovics famíliánkban a mindennapok része volt a földeken való vagy az állatokkal végzett munka. Édesapám ugyan kőművesként kereste a kenyerét, néha inaskodtam is mellette, az egész nagycsalád földműves volt, mindkét nagyapámnak volt tizenkét–negyven közti katasztrális holdja. A bátyám és én iskolaidőn kívül be voltunk fogva a napszámosok mellé, és a ház körül is mindig akadt tennivaló. Hogy ellentmondjunk, meg sem fordult a fejünkben, ahogyan azon sem gondolkodtunk soha, hogy mi akkor most dolgozunk

vagy sem. Olyasmi pláne nem jutott eszünkbe, mint régebben az egyik unokámnak, akit hívtam kerítést festeni, ő meg az órabér felől érdeklődött. Szerencsére ez csak egyszer fordult elő, a mai napig szívesen jön bármelyikük, ha megkérem, hordót mosni például. Minden évben készítek ugyanis vörösbort az apámtól tanult módon, és tízféle gyógynövényes diólikórt egy ősi Obádovics-recept alapján.

VAN EGY OLYAN SEJTÉSEM, HOGY EZEK MÉRSÉKELT FOGYASZTÁSÁNAK KÖZE LEHET AHHOZ, HOGY A CSALÁDJÁBAN AZ ÁTLAGÉLETKOR KILENCVENNYOLC ÉV, AZ ÉDESAPJA KILENCVENHÉT, AZ ÉDESANYJA CSAK NEM SZÁZÉVES KORÁIG ÉLT, ÉS MÉG SOROLHATNÁNK A HASONLÓ PÉLDÁKAT.

Én sem gondolom másként. Ha nem ülök autóba, ebéd előtt mindennap iszom fél deci vörösbort, utána egy jó fröccsöt és este egy kis diópálinkát. Emellett fontos a mozgás, a fizikai munka. Fiatalkoromban atletizáltam, szertornáztam, később sokáig jógáztam, ma az évszaktól függetlenül a kertben teszünk-veszünk a feleségemmel, délutánonként meglekocogok a partig meg vissza. Igaz, amióta néhány éve volt egy kis gerincműtétem, kicsit tovább kell utána nyújtani a hátamat a hintaszékben. És ami ugyanilyen fontos, szellemileg sem engedem ellustulni magam, délelőttönként olvasgatok, a jegyzeteimet rendezgetem, most éppen a *Vektoranalízis* könyvem és a *Matematika* huszonkettedik kiadását készítem elő. Az ember jó egészségéhez nemcsak az izomzatának, az agyának is rendszeres tréningre van szüksége.

A HÍRES KÖNYVRŐL EGY KICSIT KÉSŐBB, MARADJUNK MÉG A GYÖKEREKNÉL. ÉDESANYJA ÉS ÉDESAPJA EGYARÁNT SZÍNTISZTA BUNYEVÁC VOLT, ÖN IS A MAI NAPIG ANNAK VALLJA MAGÁT, RÉGŐTA HARCOL ÉRTE, HOGY A BUNYEVÁCOK ÚJRA ÖNÁLLÓ KISEBBSÉGKÉNT LEGYENEK BEJEGYZVE MAGYARORSZÁGON. MI ALAKÍTOTTA KI EZT AZ ERŐS KÖTŐDÉST?

Magyarországon abban az időben csak Baján éltek bunyevácok, 1933-ban kapcsolták össze a várossal a közvetlen közeli, Bajaszentistván nevű falut, illetve volt még két kerület, Homokváros és Szállásváros, ahol többnyire szintén bunyevácok laktak. A környékükön jellemzők voltak még a svábok, az utcákon keveredtek a különböző nyelvek, mégis mindenki békésen megfért egymás mellett. A mi családunkban természetesen

elsősorban bunyevácul folyt a szó amellel, hogy édesapám-édesanyám magyarul is tökéletesen tudott, észrevétlenül váltottak egyikről a másikra, ahogyan a beszélgetőpartner vagy a helyzet megkívánta. Én viszont hároméves koromig szinte csak bunyevácul beszéltem, mert bölcsőde gyanánt apám nagyanyja nevelt. Anyám, akinek dolgozni kellett a földeken, reggelente átsétált velem a kertek alatt a szomszéd utcában lakó Nánóhoz, este meg felszedett. Én meg egész álló nap azzal nyaggattam szegény görbe bottal járó, csaknem százéves dédanyámat, mikor mehetek végre haza, mert nagyon anyás gyerek voltam. Hogy ne legyek olyan szomorú, rengeteget mesélt nekem. A történeteinek főszereplője Jankó Szibinyáni mellett leggyakrabban a bunyevác-szerb népi hős, a törökverő Kraljevity Márkó volt, vagy a bunyevác és a szerb népköltészetben meghatározó hegyi tündérek. Ezeknek a szép időknél viszont egyszer csak vége lett, amikor anyám, megunva a sok hercehurcát, beíratott először a Szent Antal utcai bunyevác óvodába, majd miután az a Horthy-korszak magyarosítási politikája következtében megszűnt, az új, Kinizsi Pál utcai magyar nyelvűbe. Itt aztán két hét alatt megtanultam magyarul, és már nem Nánóhoz mentem haza, hanem a szüleim nádas tetejű, szoba-konyhás lakásába, a Szállásváros utolsó előtti utcájába.

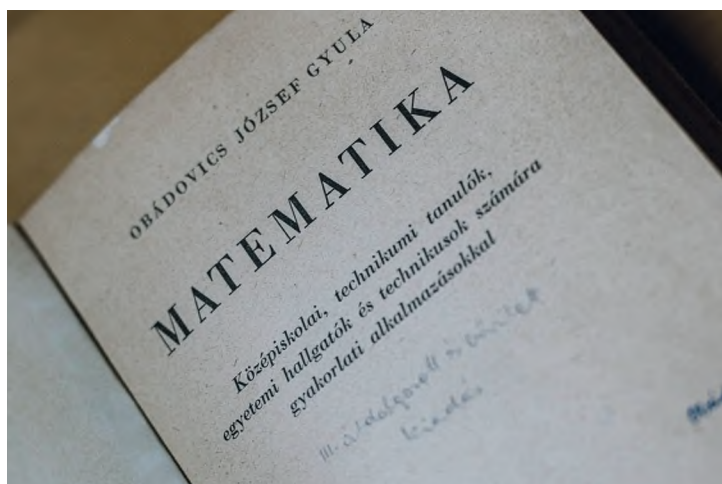
KÉSŐBB, AZ ISKOLÁBAN RÖGTÖN FELFIGYELTEK A MATEMATIKAI TEHETSÉGÉRE?

Nem mondhatnám. Először másfél évet a szállásvárosi elemi iskolában töltöttem, Bellosics Flóra tanítónőre most is szeretettel gondolok. Utána öt félévet a szentistváni általánosba jártam, vagyis inkább mellé, mert a kántor és a plébános meglátta bennem a ministránsi és a harangozói tehetséget, ezért gyakran elkértek tanítási időben is. 1937-ben aztán beíratk a bajai polgári első osztályába. Egy évvel később Szentistvánról a város másik végére, az apai nagyapám Darázs utcai házába költöztünk, így a reggeli három-négy kilométeres gyaloglás helyett már csak másfelet kellett megtennem az iskolába. Négy évvel idősebb bátyám ekkor már az édesapám által a Pandúr-szigeten bérelt földön dolgozott, a ház körüli munkákat nekem kellett elvégeznem. A tanulmányi eredményemmel nemigen törődött senki, de szerencsém volt, mert az órákon hallás után sok mindent megtudtam jegyezni, és a maradék kevés időben

A matematikaoktatásért és számítástechnika-oktatás megteremtéséért végzett munkájáért Obádovics J. Gyula számos kitüntetést kapott. Elismerései között szerepel a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztje, a Neumann János Számítógéptudományi Társaság életműdíja, illetve a Magyar Érdemrend középkeresztje is

„Az ember jó egészségéhez nemcsak az izomzatának, az agyának is rendszeres tréningre van szüksége”

nagyon szerettem olvasni is. Mivel a családban a bunyevác imakönyvön kívül csak az évente megjelenő Danica kalendárium volt elérhető, a könyveimről nekem kellett gondoskodnom. Esténként a barátom nénjétől kölcsönkért, tízfélletes vadnyugati és idegenlégiós kalandregényeket bújtam, sokszor titokban, a dunna alatt, mert a konyhai petróleumlámpától apám hamar elküldött „Ne rontsd a szemed!” felkiáltással. A matematika is valahogy így jött a képbe. Tizenkét éves korom környékén, szintén titokban, eljártam Kiss Pista bácsi kiváló prímtamburás szobányi kis antikváriumába, és az ingem alatt csempésztem haza a könyveket. Nála találtam rá Colerus *Az egyszeregytől az integrálig* című könyvére, amit a mai napig őrzök a polcomon, igaz, már szétrongyolódott rendesen. Az egyszeregy fogalmát jól ismertem az iskolából, de az

integrál szó és a kötetben lévő furcsa hieroglifák nagyon izgattak. Furcsállottam, miért találnak ki különös jelekkel újabb műveleteket, ha a számítások anélkül is elvégezhetők, és emlékszem, azon a problémán is napokig rágódtam, hogyan lehet egy végtelen sornak véges összege. Sajnos akkoriban nem volt olyan tanár körülöttem, akinek feltehettem volna a kérdéseimet. Talán emiatt lehet, hogy az életem későbbi részében is többnyire magamra hagytakoztam, amiből aztán konfliktusaim is adódtak a munkahelyeimen.

A MATEMATIKA TEHÁT MÁR EKKOR MEGÉRINTETTE, A POLGÁRI ELVÉGZÉSE UTÁN MÉGIS OTTHON AKART MARADNI TOVÁBBTANULÁS HELYETT. MIÉRT?

Mert akkoriban már komolyabban dolgoztam a bátyámmal a mezőgazdaságban, és élveztem, hogy a szántásnak, kaszálásnak van látható

A Duna mellett felnövő matematikus közel négy évtizede a Balaton partján telepedett le. Mint mondja, Balatonszárszón az alkotáshoz szükséges nyugalom és a pezsgő közösségi élet egyszerre van jelen. Az utóbbiban aktívan részt vevő Obádovics J. Gyulát 2016-ban a település díszpolgárává is választották

végeredménye, ellentétben a matematikával, ahol akár évek is eltelhetnek anélkül, hogy valóban megoldanánk egy problémát. Aztán egy véletlen folytán – a kereskedelmi középiskolába szülői beleegyezés kellett volna – egy barátommal beiratkoztunk a bajai líceumba, ami egyben tanítóképző is volt. Itt rögtön a tanév elején egy óriási sokk ért: a matematikatanár az első dolgozatomban áthúzta az egyik feladatot, a többihez meg piros kérdőjeleket írt. A megoldások kivétel nélkül jók voltak, a lapon azonban nem állt egy részszámítás sem, mert azokat fejben végeztem el. A másodfokú egyenletet sem a gyökképlettel oldottam meg, hanem az egyszerűsített egyenletből ránézésre leírtam a megoldást. A tanár másolással vádolt, hiába bizonygatta a másik három osztálytársam, akinek még rajtam kívül jók voltak a feladatai, hogy csak azért lett az ő dolgozatuk is hibátlan, mert előző nap elmagyaráztam nekik a dolgokat. Végül hármast kaptam azzal, hogy „küldje be az anyját, megbukik, mint a vödör”. Szerencsére később jött egy igazi matematikatanár, Zrínyi Aladár, aki örült annak, ha valamit ügyesebben oldunk meg, mint ahogy az le van írva, sőt biztatott minket az önálló gondolkodásra, fejlődésre. Ez nekem nem is esett különösebben nehezemre, mert úgy éreztem, a matematika sokkal könnyebb, mint mondjuk a földrajz, mert azt tanulni kell, ezt meg nem, mert természetes.

EZÉRT VÁLASZTOTTA EZT A TERMÉSZETTUDOMÁNYI KART A TOVÁBBTANULÁSKOR?

Még mindig nem. Amikor nagy izgalmak után – először a németek, majd az oroszok vonultak be Bajára, és mindkétszer hajszálon függött az életem – lettem a líceumi érettségit, jelentkeztem ugyan a pesti Pázmány-egyetemre, vagyis a mai ELTE-re, de mivel nem volt gimnáziumi érettségim, csak rendkívüli hallgatónak vettek fel. Szívem szerint az irodalom szakra iratkoztam volna be, mert tizenéves koromban mindenféle, főleg szerelmes verseket is írogattam, de az ahhoz szükséges latin- és görögérettségit esélyem sem volt záros határidőn belül letenni, hiszen ezeket a nyelveket azelőtt nem tanultam soha. A természettudományi karra viszont elég volt matematikából, fizikából és egy idegen nyelvből különböztetni tenni ahhoz, hogy rendes hallgató lehessenek. A fizika és a matematika könnyen ment, a középiskolai tanár el is csodálkozott, hogy csupa ötössel az indexemben

mit akarok nála. A nyelv már keményebb dió volt: mivel a csoda szép bunyevác nyelv nem szerepelt a választhatók között, az orosz mellett döntöttem. Ezt így-úgy megtanultam attól a katonától, aki a családuknál volt elszállásolva fél évig, és egy kis jóindulatú segítséggel le is tudtam vizsgázni belőle. De még ezután is inkább a fizika felé húztam. A tankönyvben volt három sor a szupravezetésről, és nekem éppen a felfedezetlensége miatt megtetszett a téma. Hiába, mert akkoriban csak Svájcban volt olyan hideglabor, ahol ilyen kísérleteket lehetett végezni, így ezt a tervemet kénytelen voltam elengedni. Helyette Szabó Sándor barátommal kozmikus sugárzást szerettünk volna mérni bányák mélyén, a kísérletvezető tanárok viszont elfelejtettek visszajönni egy amerikai tanulmányútról. Akkor megfogadtam, hogy inentől már csak a matematikával fogok foglalkozni, hiszen ahhoz nem kell más, mint egy ceruza és egy papír. Az egyetemen ráadásul a matematikát olyan nagyszerű tudósoktól tanulhattam, mint Fejér Lipót, Kerékjártó Béla, Riesz Frigyes, Turán Pál vagy Szász Pál. Mindennek meg is lett az eredménye. Ötödéves voltam, amikor behívtak a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium oktatási osztályára, ahol három technikum szervezésével bíztak meg. A Műszaki Tanárképző Főiskola megalakulása után annak matematikai tanszékén adjunktusi kinevezéssel matematikatanárook képzésében vettem részt, majd 1952-ben áthelyezéssel a miskolci egyetem kikért, és az esti egyetem matematika-előadását bízta rám.

NEM SOKKAL KÉSŐBB ITT, MISKOLCON ÍRTA MEG A MÁR EMLÍTETT, HÍRES MATEMATIKATANKÖNYVÉT. MILYEN HIÁNYT PÓTOLT EZZEL?

Akkoriban sokan az általános iskolát követően kétéves matematika-, fizika-, kémiaoktatás után juthattak tovább a műszaki egyetemre. A szakérettségis és az esti egyetemi hallgatóim is azt kérték, hogy „tanár elvtárs, olyan könyvet adjon, amiben úgy vannak leírva a dolgok, ahogy előadja, meg ahogy a táblára van írva, mert azt értjük”. De nem volt ilyen. Amikor a Műszaki Kiadó kiírt egy olyan könyvre szóló pályázatot, amelyik közérthetően összefoglalja a középiskolás anyagot, és betekintést nyújt az egyetemi anyagba, gondoltam, megpróbálok egyet összehozni, hátha sikerül. Készítettem egy huszonnégy oldalas részletet és egy tervet a témakörökről, majd az arról való hosszas vita

*„Hiszek az emberben, a nevelhetőségében,
a fejlődésében, a természet
és az élet törvényeinek fokozatosan
jobb megismerésében”*

után, szerepeljen-e ebben a kötetben például az integrál- vagy a differenciálszámítás, végül az én igenlő álláspontom nyert, és megkaptam az írásra való engedélyt. Érdekes, hogy akkoriban nemcsak a szakmai, de a politikai lektor előtt is meg kellett felelni, utóbbi böngészte át a szöveges példákat, nehogy információt szerezhessenek belőlük az ellenséges hírszerzők. Nyilván az én könyvemben ilyen veszély nem volt, egyszerűen csak annyit tettem, hogy a matematika hagyományos nyelve helyett, az igaz tartalmat meghagyva, a kor nyelvére lefordítva, a beszélt nyelvhez közelítve írtam meg a *Matematikát*. Az olvasók jól fogadták.

ÉS FOGADJÁK A MAI NAPIG IS, HISZEN AZ „OBÁDOVICS”, PERSZE A TUDOMÁNY FEJLŐDÉSE SZERINT MINDIG KISSÉ ÁTDOLGOZVA, EDDIG HUSZONEGY KIADÁSBAN HATSZÁZEZER PÉLDÁNYBAN KELT EL, NÉMET NYELVRE IS LEFORDÍTOTTÁK. SOHASEM FORDULT MEG A FEJÉBEN, HOGY EZT A HIHETETLEN SIKERT NYUGATON VAGY AKÁR A TENGERENTÚLON KAMATOZTASSA?

1972-ben levelet kaptam Amerikából a philadelphiai Villanovai Egyetem matematikatanárától, aki azt írta, hogy „...ilyen világos és tömör összefoglaló Amerikában ismeretlen, ezért feltétlenül érdemes lenne lefordítani és ott kiadni”. Ez persze az akkori politikai helyzet miatt nem volt olyan egyszerű. A jogokért rengeteget kellett volna fizetnie az egyetemnek a magyar állam számára, a könyv így megfizethetetlenül drága lett volna. Ezért azt ajánlották, hogy kapok harmincezerszer két dollárt, ha fél évre kimegyek, és úgy teszünk, mintha a *Matematikát* ott írtam volna. Ha ezt megteszem, a korabeli törvények szerint több év börtön várt volna. Arról nem is beszélve, hogy volt már három gyermekem, a feleségemnek jó állása, nem akartam sem költözésre kényszeríteni

őket, sem itt hagyni ilyen hosszú időre. És az igazsághoz hozzátartozik, hogy a *Matematika* azért itthon is hozott bőven pénzt a konyhára. Akkoriban volt egy olyan rendelet, hogy bármely író bármely kötetének százszázadik eladott példánya után jutalom jár a kiadótól. Ennek összege nagyobb volt, mint a Kossuth-díjjal az idő tájt járó hatvanezer forint.

ÉS MÉG JÓ, HOGY MARADT, HISZEN A MAGYAR SZÁMÍTÁSTECHNIKA ALAPJAINAK MEGTEREMTÉSÉT IS ÖNNEK KÖSZÖNHETJÜK. MÉG SZINTÉN MISKOLCON LÉTREHOZTA AZ ELSŐ MAGYAR SZÁMÍTÁSTECHNIKAI LABORT, KIDOLGOZTA A SZÁMÍTÁSTECHNIKA ÉS A NUMERIKUS MÓDSZEREK TANANYAGÁT, KÉSŐBB AZ ORSZÁGOS VEZETŐKÉPZŐ KÖZPONT SZÁMÍTÁSTECHNIKAI OSZTÁLYÁNAK VEZETŐJE LETT, VÉGÜL A GÖDÖLLŐI EGYETEM MATEMATIKAI ÉS SZÁMÍTÁSTECHNIKAI INTÉZETÉNEK IGAZGATÓJAKÉNT ÉS A MATEMATIKAI TANSZÉK VEZETŐJEKÉNT MENT NYUGDÍJBA. MIT TART E GAZDAG ÉS FORDULATOS PÁLYA LEGNAGYOBB SIKERÉNEK?

Azt, hogy mindig mindenhol szerettek a hallgatók, a mai napig rengeteg évfolyam-találkozóra hívnak, ahova tudok, el is megyek. A hallgatóim közül sokan szép pályát futottak be, a miskolci egyetemen például akadt olyan időszak, amikor a rektor, a dékán és a két rektorhelyettes is egykori tanítványom volt. Felemelő pillanat volt az is, hogy amikor a magyar származású üzletember, Charles Simonyi az úrben járt, és a Puskás Tivadar Távközlési Technikum diákjai rádiókapcsolatot létesíthettek velem, arra a kérdésre, melyik könyv volt rá nagy hatással a pályáján, az én *Matematikámat* említette. És arra is büszke vagyok, hogy ahogyan említettem, nyugdíjasként sem tétlenkedtem soha, az elmúlt három évtized alatt felépítettem a házunk felső emeletét, és írtam több mint tíz könyvet is.

KÖZTÜK JULIUS J. COACH ÁLNÉVEN HÁROM PIKÁNS SZÓRAKOZTATÓ REGÉNYT. AZT GONDOLHATNÁNK, HOGY AZ ILYESMI IGAZÁN TÁVOL ÁLL EGY IGAZI, KOMOLY TUDÓSTÓL.

Azt hiszem, én sosem voltam olyan klasszikus szobatudósféle, szeretem a humort, a derűt, a nyüzsgő, jó társaságot, az életet. Ezeket a könyveket fogadásból írtam, amikor a vejem kiadójában ráakadtam egy külföldi író népszerű erotikus regényének kéziratára, és azt találtam mondani, hogy két hét alatt bármikor összehozok egy hasonlót. Szólómetszés közben felidéztem az 1945–47-es kollégiumi emlémeimet, néhány katonaviselt lakótársam elég merészen beszélt a kalandjairól, ezeket színeztem tovább. A fogadást, bár a családom szkeptikus volt, ezzel meg is nyertem.

KILENCVENÉVES KORÁBAN PEDIG MEGJELENT A HISZEK A VÉGTELENBEN CÍMŰ ÖNÉLETRAJZA, BENNE FŐKÉNT A SAJÁT GYEREK- ÉS FIATALKORI EMLÉKEIVEL, ÉLMÉNYEIVEL. MIT JELENT EZ A VÉGTELEN?

Magát az embert. Azért nem lettem kutató, hanem maradtam egész életemben pedagógus, mert hittem és hiszek az emberben, a nevelhetőségében, a fejlődésében, a természet és az élet törvényeinek fokozatosan jobb megismerésében. És abban is, hogy előbb önmagunkat, az ént kell minél jobban megismerni, mert csak akkor kapcsolódhatunk igazán másokhoz. Belenézni egymás szemébe, hogy ne csak az arcot, a lelket is lássuk: szerintem ebben van az Isten. ■